

NS II – Obytné budovy

Program přednáškového cyklu 2. semestru výuky

Garant předmětu: doc. Ing. arch. David Tichý Ph.D.

Koordinátor: doc. Ing. arch. David Tichý Ph.D.

Návaznosti: prof. Ing. arch. R. Koucký – **NS VI**
doc. Ing. arch. Petr Hlaváček - **NS I**
prof. Ing. arch. Jan Jehlík – **U I-V**

Součásti: - přednáškový cyklus
- cvičení (povinné)
- zkouška

PROGRAM PŘEDNÁŠEK

Přednášky se konají vždy v pátek od 10:45 hodin v posluchárně č.105 Fakulty architektury. Názvy přednášek jsou uvedeny jako pracovní (v závorce oficiální názvy přednášek).

1	24. 2. 2023	M. Kohout	Dům – Domov - Domácnost (<i>Úvod, kulturní, socioekonomické a prostorové aspekty bydlení</i>)
2	03. 3. 2023	D. Tichý	Byt II - byt jako skladba místností (<i>Organizace místností a její důsledky</i>)
3	10. 3. 2023	H. Seho	Byt I – místnost jako skladba míst (<i>Místa a místnosti v bytě</i>)
4	17. 3. 2023	M. Kohout	Rodinný dům – vnější skladba, typy (<i>Rodinný dům jako specifický případ bytové jednotky, skladebnost rodinných domů</i>)
5	24. 3. 2023	D. Tichý	Bytový dům I – skladba bytů (<i>Principy bytového domu a socioekonomické aspekty bydlení</i>)
6	31. 3. 2023	Z. Stýblo	Právo, Ekonomika, Systémy (<i>Právní a politické aspekty bydlení</i>)
7	14. 4. 2023	M. Kohout	Bytový dům II – proměna typologie/ proměna témat (<i>Vývoj pohledu na bydlení posledních cca 150 let a kulturní aspekty</i>)
8	21. 4. 2023	I. Šestáková	Bydlení specifických skupin obyvatel (<i>Bydlení specifických skupin obyvatel</i>)
9	28. 4. 2023	M. Kohout	Obytné soubory + Velké stavby (<i>Soubory, Velké stavby, Organizace domů</i>)
10	05. 5. 2023	L. Sýkora	Fenomén bydlení v sociální geografii
11	12. 5. 2023	D. Tichý	Low Rise – High Density (<i>Principy koncepce kompaktního bydlení</i>)
12	19. 5. 2023	V. Rudiš – M. Rudiš	Cesta k bydlení (<i>celoživotní zkušenosti praktikujících architektů: návrhy a úvahy</i>)

PŘEDNÁŠEJÍCÍ:

prof. Ing. arch. **Michal Kohout**

*1964

Architekt a pedagog, vedoucí Ústavu nauky o budovách Fakulty architektury ČVUT, kde garantuje řadu výukových programů a spolu s Davidem Tichým vede ateliér. Autor a spoluautor více než 30 realizovaných staveb, z nichž mnohé byly oceněny na přehlídkách české i mezinárodní architektury (*Bytový soubor Praha - Vackov*, 2012; *Soubor RD a BD v Husinci*, 2008; *DPS Úvaly*, 2002; *Rekonstrukce a dostavba radnice v Českých Budějovicích*, 2000; *DPS Liberec-Ruprechtice*, 1996). Je autorizovaným architektem ČKA, členem Akademie architektury, spoluzakladatelem architektonické kanceláře UNIT architekti, výzkumné organizace Centrum kvality bydlení a nakladatelství Zlatý řez. V roce 2017 jmenován profesorem pro obor architektura.

Autorsky a editorsky se podílel na řadě knih a článků o moderní české architektuře a teorii vystavěného prostředí (*Sídlíště, jak dál?*, 2016; *Forma sleduje smysl*, 2016; *Hromadné bydlení*, 2015; *Můj dům, naše ulice*, 2014). Působí jako garant výzkumných projektů a expert na veřejnou profesní i bytovou politiku.

prof. Ing. arch. **Hana Seho**

*1957

Fakultu architektury ČVUT absolvovala v r. 1982. Praktické zkušenosti začala v tomtéž roce získávat v Ateliéru 1 PÚ VHMP pod vedením architekta Machonina. Během devítileté služby v tomto ateliéru se úspěšně zúčastnila řady architektonických soutěží a realizovala několik staveb, jichž byla autorem. V roce 1988 absolvovala stáž v architektonické kanceláři Schwarz&Meier v Zurichu. V r. 1990 strávila půl roku prací v architektonickém ateliéru Braaksma&Roos v Den Haagu. V roce 1991 založila spolu s Petrem Hlaváčkem vlastní kancelář RUA, která funguje dodnes. Tato kancelář se věnuje z velké části projektování bytových staveb, návrhem rodinných domů, jejich souborů, bytových domů i jejich rekonstrukcemi. Některé z těchto staveb byly publikovány v českých odborných periodikách a v ročenkách české architektury a byly oceněny v soutěžích realizovaných staveb.

Pedagogické činnosti se věnovala v období 1990-1993 v ateliéru prof. Lábuse a od r.2005 je členem pedagogického týmu Ústavu navrhování II. pod vedením doc. Dalibora Hlaváčka. V současné době vede na fakultě vlastní ateliér.

doc. Ing. arch. **David Tichý** Ph.D.

*1969

Architekt, pedagog a teoretik architektury, na Fakultě architektury ČVUT absolvoval doktorandský program se zaměřením na mezigenerační koncepty bydlení. Za disertační práci „Koncept skupinového bydlení“ získal cenu rektora ČVUT. Je pedagogem Fakulty architektury ČVUT, kde garantuje výukový program o bydlení, přednáší, a zároveň s Michalem Kohoutem vede ateliér. Pracoval v řadě architektonických kanceláří v České republice a v Německu, od roku 2012 je partnerem v architektonické kanceláři UNIT architekti, kde se převážně věnuje stavbám pro bydlení.

Je spoluzakladatel Centra kvality bydlení, kde se tématu bydlení věnuje expertně v oblasti poradenství, spoluautorem Pražských stavebních předpisů v rámci Institutu plánování a rozvoje Hlavního města Prahy, i řady knih o architektuře a urbanismu. Spolupracuje na výzkumných projektech v oblasti architektury a specifik vystavěného prostředí, přednáší na konferencích a publikuje v odborných časopisech. Je poradcem REM Advisory Group Výboru pro bydlení Evropské hospodářské komise OSN.

doc. Ing. arch. **Zbyšek Stýblo**

*1952

Studium 1970 – 1976 FSv ČVUT Praha, obor architektura, 1985 – 1987 FA ČVUT Praha, urbanismus post. gr. st., PRAXE 1977 PÚ, VHMP Atelier 3, projektant, 1991 Atelier Gama s.r.o., spoluzakladatel, jednatel, architekt, od 1994 Architektonické studio GAMA s.r.o., jednatel, společník, autorizovaný architekt - zaměřením na obytné soubory, kulturní, školské, sportovní stavby, PROJEKTY A REALIZACE: 1985 vybavení umělého veslařského kanálu v Račicích – Interarch 1987, Sofie, 1998 spoluautor SKI CENTRUM Harrachov, rekonstrukce Rudolfiny - stavba rolu 1993, Obytný soubor U Kříže Praha 5 - stavba roku 1999, Divadlo Spirála - GRAND PRIX 1993, Obytný soubor Galerie nad Vltavou - cena Státního fondu pro rozvoj bydlení 2006; obytné soubory, multikina, školy, hotely

od 1995 FA ČVUT, vedení atelieru, přednášky předmět nauka o stavbách školské a další stavby, Skriptum Školské stavby 2010, Skriptum Kina 2012; Skriptum Knihovny v době nových médií – v tisku.

1981 – 1995 tvůrčí skupina LO-TECH, 1987 – 1990 Středotlací, od 1992 -Komora architektů, od 1991 -Blok architektů a výtvarníků, od 2011 předseda, 1995-1998 ČFVU - člen rady fondu-nadace, od 2008 - člen Akademie architektury GPA

prof. Ing. arch. **Irena Šestáková**

*1960

Po ukončení studia na FA ČVUT (1984) absolvovala jednoroční stáž na Katedra teorie a vývoje architektury FA ČVUT. V letech 1985 – 1992 pracovala jako projektantka ve Státním ústavu pro rekonstrukce památkových měst a objektů. Od roku 1991 je společník v architektonickém ateliéru Atelier Šesták, v rámci činnosti tohoto ateliéru se podílela na mnoha projektech a realizacích. Některé projekty byly oceněny v architektonických soutěžích, v roce 1996 získal projekt rekonstrukce Šternberského paláce pro Parlament České republiky titul Stavba roku.

V roce 1992 nastoupila na FA ČVUT jako odborná asistentka v ateliéru doc. Karla Fořtla, od roku 2004 vede vlastní ateliér (s Ondřejem Dvořákem) zaměřený zejména na stavby pro sociální služby. V rámci předmětu Nauka o stavbách I přednáší problematiku bezbariérového řešení staveb, je garantem předmětu Nauka o stavbách III. Věnuje s problematice přístupnosti prostředí a sociálního začlenění. Je autorkou (s Pavlem Lupačem) knihy Budovy bez bariér - Návrhy a realizace (Grada Publishing, a.s., Praha 2010) a skript (s Ondřejem Dvořákem a Janem Boučkem) Stavby pro sociální služby (Nakladatelství ČVUT, Praha 2006).

prof. RNDr. **Luděk Sýkora** Ph.D.

*1965

sociální geograf, přednáší na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a Fakultě sociálních studií MU, ve své profesi se věnuje tématům jako například proměny postsocialistických měst, teoretické přístupy ke studiu měst a jejich vnitřní prostorové struktury, změny fyzických, funkčních a sociálních prostorových struktur města, procesy proměny čtvrtí a městských lokalit, gentrifikace, suburbanizace, sídelní systém, integrita a diferenciacie, hierarchické a polycentrické uspořádání, globalizace a její vliv na proměny měst, sídelních a regionálních struktur, rezidenční segregace, sociální kapitál a územní rozvoj, trh s nemovitostmi a jeho vliv na proměny města, bydlení a bytová politika, ontologie a epistemologie geografického poznání

Ing. arch **Viktor Rudiš**

*1927

V letech 1943–1947 vystudoval průmyslovou školu stavební v Brně. V letech 1947–1952 pak studoval na fakultě architektury VUT v Brně. Závěr studia strávil v ateliéru profesora Bedřicha Rozehnal. V letech 1953–1957 pracoval ve Výzkumném ústavu výstavby a architektury v Brně. Od roku 1958 pracoval ve Stavoprojektu Brno. Nejprve v ateliéru Otakara Oplatka, od roku 1959 v ateliéru Františka Zounka. V roce 1967 strávil tříměsíční stáž v ateliéru Candilis, Josic, Woods v Paříži. V roce 1969 strávil tři měsíce v japonské Ósace při realizaci československého pavilonu pro světovou výstavu EXPO 70. Od roku 1969 byl rovněž vedoucím I. ateliéru brněnského Stavoprojektu. Po roce 1990 spoluzaložil ateliér Rudiš – Jenček – Rudiš, od roku 1993 Rudiš – Rudiš. V roce 2003 ukončil svou aktivní činnost. V roce 2011 byl v budově bývalé teologické fakulty v Brně za celoživotní dílo a charakterní postoje vyznamenán Poctou České komory architektů. Nejvyšším oceněním v oboru v České republice.

Viktor Rudiš představuje významnou osobnost naší architektonické scény již 60. let. Jeho pracovní i osobní život je spjat především s Brnem. Zde se narodil, vystudoval FA VUT a následně realizuje mnohé projekty. Mezi ty první, důležité řadíme obytnou čtvrt' Lesná (1961-68), kde se spoluautory (František Zounek, Miroslav Dufek, Ladislav Volák) vybudoval Rudiš hodnotný sídlištní celek. Samotné panelové domy se od standardní kvality tehdejší masové produkce liší především v detailech. Zásadní je však komplexní pojetí obytného souboru. Kvality hledíme v urbanistickém řešení, propojení s krajinným amfiteátre, logickém osazení zelení nebo v zapojení výtvarných umělců do řešení veřejného prostoru. Navíc jde o dobu, kdy snaha o humanizaci stylu masového bydlení dostává více volnosti, čehož Lesná zřetelně využívá a je jasným dokladem.

Dalším mezníkem Rudišovy tvorby je rok 1968, kdy spolu s Vladimírem Pallou a Alešem Jančkem vyhrává soutěž na československý pavilon pro Expo 1970 v japonské Ósace. Na místo běžných odborníků na výstavní scénáře, byl ideový program pavilonu sestaven osobnostmi jako Jan Skácel a Adolf Kroupa, už jen tím se od předešlých pavilonů lišil. Motto „Čas naděje/ Čas úzkosti / Čas radosti“ zobrazovala díla od předních výtvarníků, jako např. Jaroslava Brychtová, Čestmír Kafka, Stanislav Libenský, Vladimír Janoušek, Zdeněk Palcr, Jiří Kolář, René Roubíček a jiní. Volný výstavní prostor zastřešovala dřevěná, lepená konstrukce, pojatá jako neúplná, fragmentární mříž, do které byla včleněna válcová věž kinosálu. Plně prosklený plášť celého objektu, pak ještě více potřhl propojení interiéru s exteriérem. Možná právě i pro tuto svou návaznost na tvarosloví japonské architektury, byla pavilonu udělena cena Institutu japonských architektů. Ze strany československého státu se však naše účast na Expu dočkala spíše kritiky protknuté začínající normalizací.

Dráha Viktora Rudiše však pokračuje. Pro brněnský Stavoprojekt, kde sám působí, projektuje budovu na Kounicově ulici (1980). Zde také aktivně zapojuje a prosazuje zájem o výtvarné umění. V Malé galerii Stavoprojektu Brno tak díky němu v letech 1983-86 vystavují Miloš Chlupáč, Dalibor Chatrný, Zdeněk Palcr či Čestmír Kafka. V 80. letech se do jeho ateliéru sbíhají mladí architekti jako Petr Pelčák, Petr Hruša, Zdeňka Vydrová, Ivan Wahla, Gustav Křivinka a Aleš Burian. Z tohoto okruhu lidí později vzniká dnes známé a důležité brněnské sdružení Obecní dům.

Období 80. let jsou především spojena s Rudišovými pracemi BVV Brno, kde společně se Zdeňkou Vydrovou a synem Martinem Rudišem doplňují, rozšiřují a obnovují některé objekty architektonicky významného, výstavního komplexu ze 30. let. Nejvýraznější realizací se stal pavilon G (1995-96), za který ateliér Rudiš+Rudiš následně dostává hlavní cenu Grand Prix Obce architektů. I zde bychom, jako i u jiných projektů, mohli vypožarovat práci s tvary písmen H či U. Ty Rudiš využívá pro jejich otevřený a uzavřený tvar zároveň a možná i pro minimalistickou linii, se kterou mu evidentně vyhovuje pracovat. V této době pracuje tým Rudiš+Rudiš ještě na obytném domě v Litomyšli, kde je opět patrné čisté, až puristické pojetí stavby a její citlivé propojení se zelení.

V roce 1992 vyhrává soutěž na rekonstrukci budovy UPM v Brně. Otevřeným světlíkem navrácí stavbě kvality původní koncepce a znovu zde umožňuje výstavní činnost. Snaha harmonicky začlenit do historické zástavby moderní, soudobé prvky a současně vyzdvihnout jednotu a jakousi samozřejmou koexistenci těchto stylových tendencí, bylo oceněno po dokončení projektu čestným uznáním Grand Prix Obce architektů za rok 2002.

ANOTACE PŘEDNÁŠEK

1	Přednášející: Kohout	Název: Domácnost - Dům – Domov
	Domácnost – Dům – Domov jsou klíčové pojmy pro pochopení a správný návrh obytného prostředí. Domov je pro člověka středem světa. Je útočištěm, místem, kde je svět člověku nejznámější, kde se v něm nejlépe orientuje. Domácnost a dům potom každý na jiné úrovni zajišťují fyzické naplnění pojmu domova. Domácnost zastupuje složku dynamickou – je to společenství, které domov naplňuje životem a různými, namnoze ekonomickými aktivitami (ekonomika = správa domu, oikos-dům, némō (vlastnit, spravovat). Dům je naproti tomu statická, stabilizační složka vystavěného prostředí. Architekt se ve své práci věnuje především návrhu dobrého domu. Avšak bez základního vhledu a porozumění pro souvislost domu s jevy skrytými za pojmy domova a domácnosti se jeho úsilí bude velmi pravděpodobně míjet účinkem a bude selhávat v nejdůležitějším: navrhovat prostředí, které pomáhat člověku žít.	
2	Přednášející: Seho	Název: Byt I – místnost jako skladba míst
	Místa a jejich možná skladba jako základní element pro správný návrh místnosti. Základní činnosti/nároky v bytě (jejich dobová a kulturní podmíněnost) a prostory pro ně. Hlavní: Pobyť - Práce – Stolování - Spaní Pomocné: Vaření - Hygiena - Skladování - Komunikace Základní cykly užívání (denní-noční, všední-sváteční, dětský-dospělý-stařecký). Základní stavební elementy a jejich specifický charakter u obytných staveb - okno, dveře, balkón - lodžie - terasa a zásady jejich navrhování.	
3	Přednášející: Tichý	Název: Byt II - byt jako skladba místností
	Základním stavebním kamenem bytů se prostřednictvím sjednocování míst pro obývání stávají jednotlivě vymezené prostory – místnosti. Jejich velikosti, orientace, vzájemné řazení, míra propojování či oddělování (v horizontálním i vertikálním směru) nám umožňují vytvářet konkrétní prostředí pro konkrétního uživatele. Nekonečné množství variant řešení bytů podléhá ale našim kulturním návykům a technickým obvyklostem doby. Na základě známých pravidel umíme na pozadí velikosti a standardu bytů najít a popsat několik základních řešení – typů, se stávají při řešení konkrétních úloh základním vodítkem v navrhování.	
4	Přednášející: Kohout	Název: Rodinný dům – vnější skladba, typy
	Celkové formování: SSRD-ŘRD-Dvojdům-Atriový dům RD x Vila - specifika Velikosti pozemků, umístění na parcele, ekonomika návrhu orientace jednotek (z venku)	
5	Přednášející: Tichý	Název: Bytový dům I – skladba bytů
	Byty v bytových domech si pro názornost můžeme zjednodušeně představit jako domy ulici, jako soukromé jednotky určitým způsobem organizované podél společných či sdílených prostorů. Jiné měřítko prostředí má za následek i jiný prostorový i technický kontext. Způsob uspořádání jednotlivých bytů v domě tak vyjadřuje nejen vlastní standard a technické řešení, ale především vytváří charakter prostředí, ve kterém by měl být zachycen obraz sociálních vztahů v tomto prostředí vznikajících. Tvorba těchto systémů podléhá ale i dalším faktorům, převážně ekonomickým, normativním, typologickým či konstrukčním. Každé řešení také souvisí se společenskou objednávkou aplikovanou pro konkrétní místo.	
6	Přednášející: Sýkora	Název: Fenomén bydlení v sociální geografii
	Přednáška jednoho z nejvýznamnějších současných sociálních geografů, představí význam oboru sociální geografie pro práci architekta, a to zejména v oblasti bydlení.	
7	Přednášející: Kohout	Název: Bytový dům II – proměna typologie/ proměna témat
	Přednáška sledující vývoj bytových staveb především pro hromadné bydlení od 1. ½ 19. století po současnost by měla přispět k lepšímu pochopení soudobých úkolů, které vývoj společnosti dnes na architekty klade. Nejdůležitější témata: - 1. ½ 19. století – nájemní bydlení - zánik individuálního měšťanského domu, emancipace bydlení a živobytí - 2. ½ 19. století - Hygienický standard + měšťanské paláce gründerové doby, měšťan zabývá krajinu - 20-30. léta- dělnické bydlení - minimální byt + paláce proletariátu + apartmánový dům střední a vyšší střední třídy - 40-50. léta: poválečná obnova počátky masové výstavby - 50-60. léta: rozvoj masové výstavby; opuštění tradičních stavebních technologií - 60-70. léta: sídlištní výstavba / strukturalismus, metabolismus - diktát odborníků - 70-80. léta: krize modernity, postmoderna (návrat klasického města, laické perspektivy, participace, do-it-yourself - 80-90. léta: obnova důvěry v poučenou modernu (druhá moderna - 90-10. léta: masové nasazení technologií, globalizace; sociální i politické pohyby v reálném čase (akcelerace vývoje, ale i sílící protipohyby: ohled na integritu člověka a prostředí)	
8	Přednášející: Stýblo	Název: Právo, Ekonomika, Systémy
	Vliv stavebních předpisů na formování bytových staveb: - Veřejnoprávní oblast, předpisy pro povolování a užívání staveb, Požární bezpečnost, osvětlení, oslunění, hluk, požadavky územních plánů. - Soukromoprávní oblast, sjednané a běžné vlastnosti, doporučující normy ČSN Obytné stavby, Schodiště a rampy, Parkování, Zábradlí atd. - Užívání staveb obyvateli.	

	Vliv ekonomické efektivity na formování obytných staveb, obsaditelnost bytu, standardy, potenciál prostoru pro bydlení. Integrace jednotlivých systémů (bydlení, práce, obchod, parkování atd.) do struktury obytných staveb	
9	Přednášející: Šestáková	Název: Právo, Ekonomika, Systémy
	Dějiny lidstva jsou již od počátku dějinami péče o potřebné. Každá společnost se nějakým způsobem snaží řešit problémy chudých, nemocných, nesoběstačných a starých lidí. Podle svých možností, aktuálních ideálů a vizí, podle své ekonomické prosperity usiluje o zajištění důstojného života a dožití všem potřebným. Vývoj této péče a zároveň i vývoj objektů pro bydlení této skupiny osob je odrazem stádia společenského vývoje. Život v běžném prostředí a sociální začlenění to jsou hlavní atributy pro navrhování bydlení pro specifickou skupinu obyvatel, do které patří nejen osoby s různými typy zdravotního postižení, děti, které přišly o rodinné zázemí, lidé kteří se ocitli v krizové životní situaci, osoby závislé na návykových látkách, ale i značná část seniorů.	
10	Přednášející: Kohout	Název: Obytné soubory + Velké stavby
	Dům a město - urbanistické souvislosti umísťování staveb pro bydlení. Co jsou to Soubory a Velké domy a jaké mají vlastnosti? Jaká měřítka skládají domy? Co je to lokalita, čtvrť, město, sídlo, krajina a jakou hrají roli v systému vystavěného prostředí?	
11	Přednášející: Tichý	Název: Low Rise – High Density
	Je extrémní zvyšování hustoty zastavění odpovědí, nebo reakcí na zhoršující a nevládnutý nedostatek pozemků a všeobecnou desurbanisaci a expansi do okolí měst? Tématem častých konferencí a workshopů je otázka porušené urbanity, ztráta identity a především hledání přijatelných řešení. Přednáška má seznámit s kořeny principů koncepce kompaktního bydlení a základních prvků bydlení ve více úrovních. Přednáška má prohloubit znalosti souvisejících témat a především vzbudit zájem o hledání odpovědí na současnou problematiku expanse měst do volné krajiny.	
12	Přednášející: Viktor Rudiš – Martin Rudiš	Název: Cesta k bydlení (celoživotní zkušenosti praktikujících architektů: návrhy a úvahy)